Lastensuojelun perhehoidon, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon sekä tukiperhetoiminnan toimintaohjeet 2027 sekä Oma Hämeen toimintaohje oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa 2027

Elämänkaarilautakunta 21.10.2026 § 77

Valmistelija

lastensuojelun tulosaluejohtaja Taija Ylätalo, puh. 040 507 5442, taija.ylatalo(at)omahame.fi, sijais- ja jälkihuollon päällikkö Eija Luodes, puh. 040 587 3278, eija.luodes(at)omahame.fi, avohuollon päällikkö Päivi Katajisto, puh. 050 4633273, paivi.katajisto(at)omahame.fi

Selostus

Lastensuojelun perhehoidon toimintaohje, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon ja tukiperhetoiminnan toimintaohje sekä Oma Hämeen toimintaohje oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa tarkistetaan vuosittain.

Lastensuojelun perhehoito on lapsen tai nuoren hoidon, kasvatuksen ja huolenpidon järjestämistä perhehoidossa. Perhehoito voi olla lyhytkestoista tilapäishoitoa tai pitkäaikaista, useita vuosia kestävää hoitoa. Pitkäaikaisen perhehoidon lisäksi lapselle tai nuorelle voidaan järjestää tukiperhetoimintaa esimerkiksi kerran kuukaudessa vanhemman jaksamisen tueksi. Perhehoito ja tukiperhetoiminta ovat lapselle kodinomaisia sekä kustannustehokkaita palvelumuotoja. Lastensuojelulain mukaisesti perhehoito on ensisijainen sijaishuollon järjestämistapa silloin, kun lapsi tai nuori tarvitsee kodin ulkopuolista sijoitusta. Hyvinvointialueen tavoitteena on lisätä perhehoidon osuutta sijaishuollon palveluissa. Perhehoidon toimintaohje koskee myös kotouttavaa perhehoitoa.

Toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon toimintaohje koskee hyvinvointialueella alle viittä perhehoitajaa. Perhehoidon toimintaohjeen piirissä on noin 140 perhettä ja tukiperheitä on noin 170 hyvinvointialueella.

Toimintaohjeissa määritellyt hoitopalkkiot ja kustannusten korvaukset, sekä oheishuollon korvaukset päivitetään toimintaohjeeseen sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveysministeriö on antanut hyvinvointialueille vuoden 2027 perhehoidon palkkioita ja indeksikorotuksia koskevat ohjeet.

Kaikkiin toimintaohjeisiin on lisätty Oima-palvelun käyttöä koskeva ohjeistus, jonka mukaan hoitaja tai oheishuoltaja voi päivittää palvelussa omat henkilötietonsa ja tilinumeronsa. Lisäksi toimintaohjeisiin on päivitetty palkkioita ja korvauksia koskeva palvelunumero. Tukiperhetoiminnan toimintaohjeeseen ei ole tehty muita sisällöllisiä muutoksia.

Perhehoidon ja ammatillisen perhehoidon toimintaohjeisiin tehdyt keskeiset muutokset;

1) kohta 6.10 Kasvatukselliset keinot ja rajojen asettaminen (arjen turvaaminen), sekä rajoitustoimenpiteet on kirjoitettu uudelleen lain muutoksen myötä. Lastensuojelulain ensimmäinen lakimuutos astui voimaan 1.10.2026 ja siinä täsmennettiin perhehoitajan keinoja kasvatuksellisten rajojen asettamiseen.

2) kohta 1.6 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymisestä on lisätty, että ehdottomia esteitä selvitetään mm. tarkastamalla rikosrekisteriote,

kuntalausunto ja lääkärintodistus, sekä tekemällä kotikäynti perheeseen.

3) kohta 3.3 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen on tehty useita lisäyksiä täsmentämään korvausten maksamista, sekä toimeksiantosopimuksen irtisanomiseen liittyvää ohjetta on täsmennetty. Perhehoitolain 12§:n muutos astui voimaan 1.1.2026 ja se on nyt tuotu toimintaohjeeseen. Pykälä koskee pitkäaikaisen perhehoidon ennakoimatonta päättymistä. Jos perhehoitajan kotona annettava pitkäaikainen tai osavuorokautinen perhehoito päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, perhehoitajalla on oikeus saada toimeksiantosopimuksessa määritellyltä irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkiota vastaava korvaus. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin voidaan sijoittaa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

4) kohta 3.5 Vapaan järjestelyt on tehty muutoksia koskien vapaiden merkitsemistä Oimaan ja uutena vapaajärjestelynä esitetään, että vuoden 2027 alusta ne perhehoitajat, jotka toimivat tulotilanteessa yli 10-vuotiaan lapsen perhehoitajina tai kolmen tai enemmän sisaruksen perhehoitajina, saavat yhden ylimääräisen vapaapäivän per kuukausi sijoituksen ajan. Muutoin perhehoitajan oikeus vapaaseen on 2pv/kk.

Ohjeeseen on tehty seuraava lisäys; Perhehoitajan lakisääteisen vapaan toteutuminen edellyttää, että perhehoitajan vastuulla ei ole vapaiksi luettavina päivinä yhtään sijoitettua lasta.

Joissakin tilanteissa perhehoitajan on mahdollista käyttää myös tuntiperusteista sijaishoitoa. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi sijoitettua lasta koskevat erilaiset terveydenhuollon käynnit, joille ei ole mahdollista ottaa lapsia mukaan tai tilanne, jossa yhdessä arvioidaan, että vapaa ei voi lapsen edun mukaisesti vielä toteutua täysinä vuorokausina. Tuntiperusteisesta sijaishoidosta on aina neuvoteltava lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa ja siitä on oltava maininta toimeksianto- ja sijaishoitosopimuksissa.

Ammatillista perhehoitoa ei koske vapaajärjestelyä koskeva muutos. Muutoin muutokset ovat samoja perhehoidon kanssa.

5) kohta 3.6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset, sairastuminen ja tapaturmavakuutus on lisätty kuvaus tarkastusten toteuttamisesta. Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. (Perhehoitolaki 15 a §).

Toimeksiantosuhteisille perhehoitajille järjestetään Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimesta terveystarkastukset. Terveystarkastusten tavoitteena on perhehoitajan hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen sekä edistäminen. Terveystarkastuksella tavoitellaan mahdollisten ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Terveystarkastukset ovat perhehoitajalle vapaaehtoisia, mutta perhehoitajia suositellaan käymään terveystarkastuksessa kahden (2) vuoden välein. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle maksuttomia. Tarvittaessa perhehoitaja ohjataan omiin terveydenhuollon palveluihin, joista

perhehoitajalta peritään terveydenhuollon asiakasmaksujen mukainen maksu.

Terveystarkastukseen hakeutuessaan ensimmäistä kertaa Kanta-Hämeen hyvinvointialueella, perhehoitaja ottaa yhteyttä perhehoidon vastuutyöntekijään. Kanta-Hämeen hyvinvointialueella perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään Oma Hämeen terveyspalveluissa. Perhehoitaja täyttää sähköisen hyvinvointi- ja terveystarkastuslomakkeen, jonka avulla terveyspalveluissa arvioidaan, annetaanko perhehoitajalle puhelinneuvontaa vai ohjataanko perhehoitaja terveydenhoitajan vastaanotolle. Terveydenhoitajan vastaanotot sijoittuvat Kanta-Hämeen hyvinvointialueella toimiville perhehoitajille Forssaan, Hämeenlinnaan tai Riihimäelle. Muilla alueilla toimiville perhehoitajille terveydenhoitajan vastaanotto voidaan tarvittaessa järjestää maksusitoumuksella hyvinvointialueen toimesta.

6) kohta 3.8 Eläketurva on päivitetty ohjeistusta perhehoitajan eläkkeelle jäämisestä ja vanhentunut teksti poistetaan.

7) kohta 4.2 Hoitopalkkio. Tähän esitetään seuraavat muutokset; päätoimisen perhehoitajan kohdalla ei palkkiota lasketa kolmen ensimmäisen vuoden jälkeen, vaan palkkio pysyy samana. Lisäksi on lisätty uusi palkkioluokka; 10-17-vuotiaana perhehoitoon muuttavan lapsen perhehoidosta maksetaan hoitopalkkio 2100 euroa kuukaudessa. Lisäksi 10-17-vuotiaana perhehoitoon muuttavan lapsen perhehoitaja voi käydä töissä ja saada täyden hoitopalkkion, mikäli sijoitettavan lapsen tilanne sen mahdollistaa. Tämä kohta ei koske ammatillista perhehoitoa.

Perusteet hoitopalkkion alentamiseksi on lisätty kohta: Mikäli sijoitus ei pääty suunnitelmallisesti ja lapsen asumisen siirryttyä muualle toimeksiantosopimuksen irtisanomisajan hoitopalkkio on se, mikä on kirjattu toimeksiantosopimukseen hoitopalkkion määräksi.

8) kohta 4.3 Hoitopalkkion korottamisen kohtaan on lisätty, että korotus koskee myös jälkihuollon sijoituksia.

9) kohta 4.6 Kustannusten korvaukset: kustannusten korvauksen sisällytetään aiempien lueteltujen kulujen lisäksi erilaiset leirimaksut ja sijoitetun lapsen aiheuttamat lapsen iälle tyypilliset ja aineellisesti vähäiset vahingot.

10) kohta 4.7 Lapsen käyttövara; 15–18-vuotiaiden käyttövara korjataan sen mukaiseksi, kun Kela vahvistaa vuoden 2027 osalta elatustuen määrän. (Nuorille maksetaan käyttövaraa vähintään se määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (580/2008) 9 §:n säädetystä yhdelle lapselle suoritettavasta elatustuen määrästä.)

11) kohta 4.10 Matkakustannukset; jatkossa matkakustannuksia voi hakea myös sijoitetun lapsen harrastuksiin kuljettamisen osalta ja samalla poistetaan erityisperusteen tarve. Lisäksi lisätään verohallinnon määrittelemä korvaussumma matkakustannusten osalta.

12) kohta 4.14 Perhehoitajan vapaan aikaisen sijaishoidon maksut kohtaan on lisätty tuntiperusteinen sijaishoidon hoitopalkkion määrä;15€/tunti. Tätä on jo käytetty ja nyt se lisätään toimintaohjeeseen.

13) kohta 6.5 Vakuutusasiat kohtaan on lisätty viittaus siihen, että sijoitetun lapseni iälle tyypilliset ja aineellisesti vähäiset vahingot katetaan perhehoitajan kulukorvauksella. Ohjeesta poistetaan, että ”sijoittajahyvinvointialue on viime kädessä korvausvelvollinen, mikäli lapsen aiheuttamia aineellisia vahinkoja ei korvata perheen tai lapsen vakuutuksesta”. Ja se korvataan kirjauksella; Mahdollisen lapsen aiheuttaman vahingon vahingonkorvausvastuuta selvitettäessä tarkastellaan perhehoitoon sijoitetun henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, perhehoitajan vastuuta ja valvontavelvoitetta hoidossaan olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta sekä sijoittajan vastuuta perhehoidon järjestäjänä.

Lisäksi toimintaohjeisiin on tehty pienempiä muokkauksia.

Oma Hämeen toimintaohje oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa osalta on tehty kokonaan uusi kohta; 6.3 Korvauksen korottaminen. Korvausta voidaan erityistapauksissa korottaa esimerkiksi terveydenhuollon asiantuntijalausunnon ja/tai sosiaalityöntekijän arvion perusteella seuraavasti: 1) korotus 30 %, kun lapseen tai häneen hoitoonsa liittyen on jotain erityistä, minkä vuoksi korvaus nähdään tarpeelliseksi korottaa 2) korotus 50 %, kun lapsi on erityishoitoa tarvitseva 3) korotus 100 %, kun lapsi on vaativaa erityishoitoa tarvitseva.

Korotus kirjataan sopimukseen ja se on aina määräaikainen, ja se tarkistetaan vähintään vuosittain. Erityisperustein korvausta korotettaessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi konsultoida Perhehoitoyksikkö Kanervaa ja asia käsitellään aina hyvinvointialueen johtavien sosiaalityöntekijöiden työryhmässä yhtenäisten toimintatapojen ylläpitämiseksi, sekä tarvittaessa konsultoidaan lakiyksikköä.

Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun korvaukseen.

Oheishuoltajille korotuksen korottamisen perusteena on entistä paremmin tukea heitä alaikäisen hoito- ja kasvatustehtävässä. Oheishuoltajuus-järjestelyin vältetty huostaanotto ja sijoitus on aina inhimillinen ratkaisu ja taloudellisesti edullinen verrattuna laitoshoitoon.

Liitteinä lastensuojelun perhehoidon toimintaohje 2027, lastensuojelun ammatillisen perhehoidon toimintaohje 2027, tukiperhetoiminnan toimintaohje 2027 ja toimintaohje oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa 2027. Ohjeet ovat luonnos-tilassa, joten muutokset on merkitty keltaisella korostusvärillä ja poistettavat kohdat on yliviivattu.

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntöä 13.5 § kohta 11

Toimialajohtajan/ sosiaali- ja perhepalvelut päätösesitys

Elämänkaarilautakunta päättää

1) hyväksyä osaltaan vuoden 2027 lastensuojelun perhehoidon, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon sekä tukiperhetoiminnan toimintaohjeet ja Oma Hämeen toimintaohjeen oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa 2027 mukaan lukien niihin valmistellut tarkennukset ja päivitykset

2) esittää aluehallitukselle, että se vahvistaa vuoden 2027 lastensuojelun perhehoidon, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon ja tukiperhetoiminnan toimintaohjeet sekä Oma Hämeen oheishuoltajuutta koskevan toimintaohjeen lastensuojelussa voimaan 1.1.2027 alkaen.

Päätös

Elämänkaarilautakunta hyväksyi päätösesityksen.

Lastensuojelun tulosaluejohtaja Taija Ylätalo ja lastensuojelun palvelupäällikkö Eija Luodes olivat kokouksessa läsnä asiantuntijoina esittelemässä asiaa, ja he poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 2.11.2026
14218/00.01.02.00/2026

Valmistelija hallintojohtaja Katja Tommiska, puh. 040 821 2396, katja.tommiska@omahame.fi

Selostus Elämänkaarilautakunnasta on tullut aluehallituksen päätettäväksi asia koskien lastensuojelun perhehoidon, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon sekä tukiperhetoiminnan toimintaohjeita 2027 sekä Oma Hämeen toimintaohjetta oheishuoltajuuskysymyksissä lastensuojelussa 2027.
(MP-J)

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 10.5 § 5 kohta.

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää hyväksyä vuoden 2027 lastensuojelun perhehoidon, toimeksiantosuhteisen ammatillisen perhehoidon ja tukiperhetoiminnan toimintaohjeet sekä Oma Hämeen oheishuoltajuutta koskevan toimintaohjeen lastensuojelussa voimaan tulevaksi 1.1.2027 alkaen.

Päätös

Täytäntöönpano asiaote / lastensuojelun tulosaluejohtaja Taija Ylätalo, sijais- ja jälkihuollon päällikkö Eija Luodes, avohuollon päällikkö Päivi Katajisto

Muutoksenhaku Oikaisuvaatimus